

Pensioen en lijfrente genieten na emigratie: eind goed al goed?

14-06-2018 | Door Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

Het komt helaas vaker voor bij oudedagsvoorzieningen dat de fiscale en de civiel-juridische wetgeving niet goed op elkaar aansluiten. Bijna altijd is de pensioen- of lijfrentegerechtigde de dupe. Goed voorbeeld hiervan is de situatie waarin in Nederland pensioen- en/of lijfrente is opgebouwd en de gerechtigde vóór de ingangsdatum van de uitkeringen naar het buitenland emigreert. Het Verbond van Verzekeraars heeft met De Nederlandsche Bank, de Belastingdienst en het ministerie van Financiën een oplossing bedacht. Vraag is natuurlijk of de problemen hiermee zijn opgelost.

De problematiek

Veel werknemers bouwen pensioen op via hun werkgever(s). Die pensioenaanspraak is normaal gesproken onbelast. Voor zover geen pensioen wordt opgebouwd kunnen werknemers binnen fiscale regels lijfrentepremie/-inleg betalen en in aftrek brengen. Die laatste mogelijkheid geldt ook voor zelfstandig ondernemers. Tot zover is er geen probleem. Het kan pas lastig worden als die werknemer of ondernemer vóór de ingangsdatum van de pensioen- of lijfrente-uitkeringen emigreert.

Als deze emigrant een pensioen- of lijfrentekapitaal heeft opgebouwd, zal op de zogenoemde expiratedatum een pensioen- of lijfrente-uitkering moeten worden aangekocht¹. De fiscale wetgeving dwingt daartoe. Wordt niet tijdig een uitkering aangekocht, dan wordt dat beschouwd als een oneigenlijke handeling die direct tot progressieve belastingheffing leidt. En alsof dat nog niet genoeg is, is de emigrant ook nog eens (20%) revisierente verschuldigd.

Probleem was dat die emigrant geen pensioen- of lijfrente-uitkering mocht aankopen. Dan ontstaat namelijk - naar de mening van De Nederlandsche Bank (DNB) - een nieuwe overeenkomst met een in het buitenland woonachtige klant. En om in de Europese Unie een direct ingaand pensioen of een direct ingaande lijfrente te mogen aanbieden, moet de verzekeraar genotificeerd zijn in het woonland van de klant.

Deze notificatie komt niet op grote schaal voor. Probleem is namelijk dat het recht van het woonland van de klant van toepassing is en dat is onbekend terrein voor de verzekeraar. Ook communiceren in de taal van het woonland en het voeren van eventuele procedures in dat land weerhouden de verzekeraars er van om op grote schaal te notificeren.

En de buitenlandse producten voldoen niet aan de stringente Nederlandse eisen. De geëmigreerde klant zit dan wel met een probleem. De fiscale wetgeving dwingt hem of haar tot aankoop van een periodieke uitkering, maar de civiel-juridische wetgeving staat aankoop vrijwel altijd niet toe.

Voor de duidelijkheid: dit probleem speelt niet bij pensioen (en lijfrente) waarbij direct aanspraak bestaat op een uitkeringsbedrag (denk bijvoorbeeld aan een eindloon- of middelloonpensioen). En ook als emigratie plaatsvindt na aankoop van de pensioen- of lijfrente-uitkering, is er geen probleem.

¹ Afgezien van uitstel mogelijkheden binnen de fiscale wet- en regelgeving.

De oplossing

Uit een circulaire van het Verbond van Verzekeraars² blijkt dat deze meerdere malen met vertegenwoordigers van DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst 'goed en constructief overleg' heeft gevoerd.

Kern van de oplossing is gelegen in het onderscheid tussen het *omzetten* van kapitaal in een direct ingaande periodieke uitkering en *aankoop* van een direct ingaande periodieke uitkering met lijfrente- of pensioenkapitaal.

Omzetten

Bij het omzetten van een gericht lijfrentekapitaal³ of een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule⁴ in een direct ingaande lijfrente bij dezelfde verzekeraar is geen sprake van een nieuwe overeenkomst. Ook als het pensioenkapitaal wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij dezelfde verzekeraar is er ook geen nieuwe overeenkomst.

Bijzonder in dit verhaal is de Premie Pensioen Instelling (PPI). Deze mogen zelf geen biometrisch risico lopen, hetgeen betekent dat een PPI geen levenslange uitkeringen mag doen. Oplossing is gevonden door het kapitaal opgebouwd bij de PPI om te zetten in een direct ingaand pensioen 'bij de verzekeraar die contractspartij is bij de uitvoeringsovereenkomst die de PPI en de verzekeraar met de werkgever hebben afgesloten'.

In de circulaire worden voorwaarden genoemd voor de verschillende producten en regimes. Zo moet bij een gerichte lijfrente uit de polisvoorwaarden blijken dat sprake is van een gerichte lijfrente waarvan de premies aftrekbaar waren als uitgaven voor inkomensvoorzieningen als bedoeld in artikel 3.124 Wet IB 2001. Voor de kapitaalverzekering met lijfrenteclausule geldt dat de lijfrenteclausule zo geformuleerd zijn dat deze

- I. tot gevolg heeft dat het lijfrentekapitaal op de lijfrente-ingangsdatum wordt omgezet in een fiscaal toegestane lijfrente, en
- II. dat dit gebeurt op basis van de op dat moment geldende tariefgrondslagen van de verzekeraar. Daarop mag de begunstigde geen enkele invloed hebben.

² Circulaire 8 maart 2018

³ Lijfrente gesloten onder de Brede Herwaardering of het IB-2001-regime

⁴ Lijfrente gesloten onder het pre-Bredeherwaarderingregime

Voor pensioenaankoop bij dezelfde verzekeraar wordt teruggegrepen op de parlementaire historie van de Pensioenwet. Als een deelnemer zijn ingegane pensioen ontvangt van dezelfde pensioenuitvoerder als waar hij zijn pensioenkapitaal opbouwde, dan blijft de werkgever contractant. Het verzekeringnemerschap wijzigt niet. Voor de situatie waarin de PPI de uitvoerder van het pensioen is, gelden meerdere voorwaarden:

- I. de PPI en de verzekeraar waarmee de PPI een samenwerkingsovereenkomst heeft, zijn gezamenlijk contractspartij voor de werkgever,
- II. bepaald moet zijn dat het pensioenkapitaal uiterlijk op de pensioendatum wordt omgezet in een ouderdomspensioen (er mag geen sprake zijn van een aan te kopen pensioen), en
- I. de deelnemer bij aanvang er in beginsel voor kiest om het pensioenkapitaal op de pensioendatum om te zetten in een pensioen bij de verzekeraar (tenzij de deelnemer op een vooraf vastgelegd en vóór de pensioeningangsdatum gelegen tijdstip aangeeft dat en bij welke andere pensioenuitvoerder hij het pensioen wil aankopen).

Aankoop

In de circulaire worden expliciet twee situaties genoemd waarin wel sprake is van grensoverschrijdende dienstverrichting:

- de aankoop van een bancaire lijfrente met lijfrentekapitaal opgebouwd bij een verzekeraar;
- de aankoop van een direct ingaand pensioen met de bij een PPI opgebouwd kapitaal bij een andere verzekeraar dan de verzekeraar die contractspartij is bij de uitvoeringsovereenkomst.

Bij het eerste punt - aankoop bancaire lijfrente - wordt opgemerkt dat het juridisch niet haalbaar is om een dergelijke situatie nog te spreken van dezelfde verzekering. In een dergelijk geval moet de bank voldoen aan de voorwaarden voor dienstverlening. De notificatieverplichting voor banken is overigens niet identiek aan die voor verzekeraars.

Resterende problemen?

De circulaire van het Verbond bevat ook punten waarover (nog) geen overeenstemming over is.

De gesprekken worden nog voortgezet over de vraag of, en zo ja onder welke voorwaarden, pensioen- of lijfrentekapitaal kan worden omgezet in een direct ingaand pensioen respectievelijk direct ingaande lijfrente bij een andere verzekeraar. Niet helemaal duidelijk is of ook nog gesproken gaat worden over stamrechten. Daar speelt in ieder geval een vergelijkbare problematiek.

Los daarvan zie ik nog meer problemen.

Op de eerste plaats voert niet elke verzekeraar meer de direct ingaande lijfrente als actief product. De groep verzekeringnemers die de lijfrente heeft ondergebracht bij een verzekeraar zonder direct ingaande lijfrente als actief product, heeft nog steeds een probleem bij expiratie na emigratie (overigens lijkt dit niet te spelen bij pensioen).

Ten tweede kan er niet 'geshopt' worden. Uiteraard is het mooi dat er eindelijk een oplossing voor de onderhavige problematiek is - vóór er een oplossing was, kon de pensioengerechtigde helemaal niets - maar het lijkt er toch wel op dat het shoprecht bij pensioen enig geweld wordt aangedaan. Dat zal ook mede de reden zijn om verder te praten.

Commentaar

Hoewel nog niet voor alle situaties een oplossing is gevonden en gerust gesteld kan worden dat deze oplossing lang op zich heeft laten wachten, is het goed dat voor veel gevallen van aankoop van een pensioen- of lijfrente-uitkering na emigratie een oplossing is gevonden. Daar doen de door mij hiervoor opgeworpen problemen niets aan af.

Uiteraard is het wel zaak dat er ook oplossingen komen voor gevallen waarvoor nu nog geen oplossing voorhanden is. Iedere emigrant zou zijn of haar pensioen-, lijfrente- of stamrecht kapitaal moeten kunnen aanwenden waarvoor het bestemd is, zonder nadelige fiscale consequenties.

Slotopmerking

Er is nu een belangrijke (en grote) eerste stap gezet voor pensioen- en lijfrentege-rechtigden die zijn geëmigreerd. Ik schat in dat veel voorwaarden bij pensioen en lijfrente verzekeringen nog niet helemaal voldoen aan de eisen voor omzetting die in de circulaire worden genoemd. Uitvoerders moeten dus in actie komen!

